

TALOUSPOLIITTISIA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Sopeutukselle on nyt parempi tilaisuus – ja kasvanut tarve

Tämänkertainen ennustemme kysyy: kauasko kaari kantaa? Lähtökulma on lupaava. Bruttokansantuote kasvoi vuoden 2026 ensimmäisellä neljänneksellä 0,8 ja toisella 0,4 prosenttia edellisestä neljänneksestä. Kesällä tarkennut kansantalouden tilinpito kertoo lisäksi, että käänne alkoi jo viime vuonna aiemmin arvioitua vahvempaan.

Kasvun pohja on aiempaa laajempi. Vienti vetää, vaihtotase kääntyi viime vuonna ylijäämäiseksi, ja vahvaa kehitystä on nähty useilla teollisuudenaloilla. Myös datakeskushankkeiden investointinäkyvät ovat vahvat. Rakentaminen ja kotimainen kulutus laahaavat silti vielä perässä. Ennustemme mukaan bruttokansantuote kasvaa tänä vuonna 1,7 prosenttia ja vuosina 2027–2028 keskimäärin 1,5 prosenttia.

Ennustelukuihin on silti syytä suhtautua nöyrästi. Kolme vuotta sitten ennustelaitokset odottivat vuosille 2024–2025 keskimäärin 1,1 prosentin kasvua. Tuoreimman tiedon mukaan kasvu oli noin 0,9 prosenttia, vaikka vielä viime talvena sen arvioitiin jääneen lähelle nollaa. Ennustaminen on vaikeaa, mutta niin on myös mittaaminen – luvut tarkentuvat vielä vuosien päästä.

Ennusteen otsikon toinen puolisko – takana on voimaa – viittaa yrityskentän uudistumiseen 2010-luvulta lähtien. Viime vuoden taloustieteen Nobel-palkinto myönnettiin Philippe Aghionille ja Peter Howittille luovan tuhon kasvuteoriasta, yhdessä taloushistorioitsija Joel Mokyrin kanssa. Tutkimussuunnan keskeinen opetus on, että pitkän aikavälin kasvu perustuu tuottavuuteen ja syntyy merkittävältä osin luovan tuhon kautta. Trendit kääntyvät hitaasti, sillä tutkiminen, kehittäminen, testaaminen ja skaalaaminen vievät aikaa.

Vuosi sitten kysyin tässä yhteydessä, onko tulevan nousukauden perusta hapertumassa. Laboren tuoreiden

Kuva: Emmi Nykänen.

analyysien valossa vastaus on varovaisen lupaava: perusta on pitänyt.

2010-luvulla Suomeen syntyi kiihtyvään tahtiin uusia yrityksiä, joilla oli jo varhain t&k-henkilöstöä. Jo 2020-luvun vaihteessa lähes puolet yritysten patenttihakemuksista tuli yrityksistä, joita ei ollut olemassa kymmentä vuotta aikaisemmin. Nuorten yritysten joukossa nopeasti kasvavien yritysten työllisyysosuus ylitti Yhdysvaltojen tason. Myös yksityisten palvelualojen t&k-panostukset ovat kasvaneet voimakkaasti: vuonna 2010 ne olivat vain 22 prosenttia teollisuuden t&k-panostuksista, mutta vuonna 2023 jo 57 prosenttia.

SOPEUTTAMISEN TASAPAINOSTA ON PIDETTÄVÄ HUOLTA

Lähtötilanne on silti vaikea. Työttömyysasteen trendi oli heinäkuussa 10,5 prosenttia ja pitkäaikaistyöttömiä oli

yli 140 000. Valtiovarainministeriön kesäennusteen mukaan julkisyhteisöjen alijäämä on tänä vuonna 4,4 prosenttia suhteessa BKT:hen. Velkasuhteen arvioidaan ylittävän 90 prosenttia tänä vuonna ja nousevan nykytoimin lähes sataan prosenttiin vuonna 2030.

Aiemmissa ennusteteksteissä olen varoittanut, että väärin ajoitetut sopeutustoimet voivat syventää ja pidentää laskusuhdannetta (syksy 2023; syksy 2024; kevät 2025). Kun tilannekuva muuttuu, myös talouspoliittisia johtopäätöksiä on päivitettävä. Kaksi seikkaa on nyt muuttunut. Ensinnäkin kasvu on käynnistynyt ja sen pohja laajentunut. Koska veto tulee ennen muuta viennistä eikä kotimaisesta kysynnästä, sopeutustoimien suhdanepoliittiset riskit ovat pienemmät kuin vielä pari vuotta sitten – vaikka ne eivät ole poistuneet. Toiseksi velkasuhteen nopea nousu on lisännyt sopeutuksen tarvetta. Julkisen talouden sopeuttamiselle on siis aiempaa parempi tilaisuus ja samalla aiempaa suurempi tarve.

Ajoitusriskin pienentyminen ei poista rakenneriskiä, jota käsittelin viime kevään ennusteen yhteydessä. Päätöksiä punnittaessa on syytä antaa tavallista enemmän painoa sille, miten kukin leikkaus tai veromuutos vaikuttaa yritysten pitkän aikavälin tuottavuuskasvuun. Sopeutus, joka nakertaa osaamista, tutkimusta ja kehittämistä, kaventaa samalla veropohjaa, jolla velkasuhde on tar koitus taittaa. T&k-panostusten ennustettavuudesta on siksi pidettävä kiinni yli suhdanteiden ja hallituskausien. Niiden tuotot realisoituvat pitkällä viiveellä, ja poukkoileva politiikka heikentää investointikannustimia.

SOPEUTUKSEN HYVÄKSYTTÄVYYS MITATAAN HYVINVOINTIVAIKUTUKSILLA

Yhtä tärkeää on ottaa huomioon sopeutustoimien hyvinvointivaikutukset. Tämä ei ole taloustieteen näkökulmasta sivuseikka vaan sen ydintä: taloustiede on viime kädessä oppi siitä, miten niukat voimavarat käytetään ihmisten hyvinvoinnin kannalta mahdollisimman hyvin. Kuten olen tuoreessa Kansantaloudellisen aikakauskirjan pääkirjoituksessa korostanut, talouspolitiikassa jokaisella eurolla on vaihtoehtoiskustannus. Siksi menoleikkauksia, veronkorotuksia ja verohelpotuksia on arvioitava samalla mittatikulla: kuinka paljon ne lisäävät tai vähentävät hyvinvointia – ja kenen kohdalla. Sopeutuksen mittaluokka on niin suuri, että vaikutusten huolellinen arviointi eri kotitalousryhmissä on välttämätöntä sekä päätösten laadun että niiden hyväksyttävyyden kannalta.

Kasvupolitiikan suurin uhka ei ole uusien kasvuyritysten puute vaan se, että niiden tie tukitaan. Kansainvälinen tutkimusnäyttö viittaa siihen, että nuorissa yrityksissä syntyy vanhoihin yrityksiin verrattuna paljon radikaaleja, markkinoita uudistavia innovaatioita. Vakiintuneiden yritysten vaikutusvalta voi puolestaan sääntelyn, tukien ja edunvalvonnan kautta vaikeuttaa haastajien tuloa markkinoille ja kasvua. Kilpailupolitiikan terävöittäminen ja yritystukien kriittinen läpikäynti eivät siksi ole kasvupolitiikan sivujuonne vaan sen ydintä. Heikosti perusteltujen, kilpailua vääristävien tukien karsiminen voi vahvistaa julkista taloutta kasvuedellytyksiä heikentämättä – parhaimmillaan niitä vahvistaen. Näillä näkymin tuleva suhdannetilanne on siihen aikaisempaa otollisempi.

Työmarkkinoilla huomio kohdistuu tuleviin palkkaratkaisuihin. Suomen kustannuskilpailukyky on nyt vähintään kohtuullinen. Tuottavuuteen ja kilpailijamaiden kustannuskehitykseen suhteutettu palkkalinja voi silti tukea työllisyyttä. Kansantaloudellisen aikakauskirjan seuraavassa numerossa ilmestyvässä katsauksessani¹ korostan neuvottelujen tietopohjaa: osapuolilla on oltava mahdollisimman yhtenäiset lähtötiedot, jonka pohjalta voidaan muodostaa yhteinen tilannekuva, johon molemmat voivat luottaa. Ruotsin tapaan työmarkkinaosapuolten yhteistä palkkatilastointia kannattaa vahvistaa ja laajentaa henkilöstön edustajien oikeutta saada ajantasaista tietoa yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Hyvin informoitu vastapuoli ei ole uhka vaan tehokkaan sopimisen edellytys. Järjestelmän on tuettava työvoiman liikkuvuutta ja edistettävä tuottavuustyötä työpaikoilla: palkkamaltilti paikkaa, uudistuminen kantaa.

Kauasko kaari siis kantaa? Lähtökulma on lupaava, ja takana on edellisen ja kuluneen vuosikymmenen uudistumisen voimaa. Pituus ratkeaa lopulta sen mukaan, pysyvätkö markkinat avoimina uusille tulokkaille ja vetävätkö kilpailu-, yritystuki-, vero-, innovaatio- ja koulutuspolitiikka johdonmukaisesti samaan suuntaan. Eikä saa unohtaa, miksi pitkää kaarta tavoitellaan: ihmisten hyvinvoinnin vuoksi. ■

MIKA MALIRANTA
johtaja

¹ Maliranta, M. (2026), Palkkamaltilti paikkaa, uudistuminen kantaa, *Kansantaloudellinen aikakauskirja* (ilmestyy syksyllä).

KIRJALLISUUS

Aghion, P., Akcigit, U., Bergeaud, A., Blundell, R. & Hémous, D. (2019), Innovation and top income inequality, **The Review of Economic Studies**, 86(1): 1–45.

Aghion, P., Bergeaud, A., Boppart, T., Klenow, P. J. & Li, H. (2023), A theory of falling growth and rising rents, **Review of Economic Studies**, 90(6): 2675–2702.

Akcigit, U. & Goldschlag, N. (2023), **Where have all the “creative talents” gone? Employment dynamics of US inventors**, NBER Working Paper 31085.

Akcigit, U. & Goldschlag, N. (2025), Measuring the characteristics and employment dynamics of US inventors, **Journal of Economic Growth**, 30(2): 237–269.

Akcigit, U. & Kerr, W. R. (2018), Growth through heterogeneous innovations, **Journal of Political Economy**, 126(4): 1374–1443.

Fornaro, P. & Maliranta, M. (2024), **Yritysten t&k-toiminnan rakenne ja uudistuminen: tuottavuuden nousun enteitä?**, Labore, Analyysi 2024/2.

Fornaro, P. & Maliranta, M. (2026), **Kasvuyritykset ja yritysdyناميikka: Suomi–USA-vertailu**, Labore, Analyysi 2026/7.

Hyytinen, A., Maliranta, M., Nurmi, E., Pudas, A. & Toivanen, O. (2025), Osaajia hyödyntävät nuoret yritykset versovat innovaatioita, **Talous & Yhteiskunta**, 3/2025: 22–37.

Kerr, W. R., Nanda, R. & Rhodes-Kropf, M. (2014), Entrepreneurship as experimentation, **Journal of Economic Perspectives**, 28(3): 25–48.

Maliranta, M. (2024), **Pinnan alta: Miksi edessämme on vahvan talouskasvun aika**, Docendo.

Maliranta, M. (2026), Palkkamallit paikkaa, uudistuminen kantaa, **Kansantaloudellinen aikakauskirja** (ilmestyy syksyllä).

